

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14

ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ. ΠΕΔ II.50/1970

Α'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

8-12/1/1970.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Κάτω Καστανία
(παλαιότερον ὄνομα : ...), Ἐπαρχίας Ἐπιδάφρας Λιμηρῶς
Νομοῦ Λακωνίας

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Πιπερίδης
Γρηγορίου..... ἐπάγγελμα Θιολόγος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Κάτω Καστανία - Βοιῶν Λακωνίας
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. Δύο (2) μῆνες

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Γεώργιος Στιβακτᾶς τοῦ Δημη-
τρίου.....
ἡλικία 61..... γραμματικαὶ γνώσεις Γ' Δημοτικῆς.....

..... τόπος καταγωγῆς Κάτω Καστανία -
Βοιῶν, Λακωνίας.....

β) Γεώργιος Α. Κοντός, Παιδεία Γ. Β' Δημοτικῆς
Καταρχῇ, Κάτω Καστανία - Βοιῶν, Λακωνίας

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Διὰ σποράν ἔσται ἑδάφη ἥσαν καλλιέργη-
σιμα διὰ βοσκήν ἔσται ἑδάφη ἥσαν ἀνατάλληται διὰ καλλιέρ-
γειαν
Υπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ;

2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ἀνήκον μοι
ἀνήκον ἀνάμνη εἰς τοὺς χωρικοὺς.....

3) Ὁ πατὴρ διατρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διαμενομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; δεν συμβαίνει εἰς ὅλον το ἴδιον ἄλλοι διανεμοὺν τὴν
περιουσίαν ταν με τὸν γάμον τῶν τέκνων ταν καὶ ἄλλοι
μετὰ τὸν θάνατον ἀνέφαρτίται τοῦ γάμου τῶν τέκνων των

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφότερας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; *ἀσχολοῦνται συγχρόνως μὲν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν*.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; *Μάλιστα ἀσχολοῦνται*.....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ δολόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;
Δεν ὑπάρχουν οὐτε ὑπάρχουν τσιφλικάκια ἢ μοναστήρια.....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ;

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ;

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν εὐδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποῖαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρεταί) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), παραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ;

- δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθογριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

Τὰ χωράφια ἐλιπαίνοντο ἀποκρεμπῶν κ.ε.
ζωϊκὴν κόπρον.....

- 2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον, χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Ἀπο. το. 1935 περίην.....

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Δὲν χρησιμοποιοῦνται.

Εἶδε. οὐτε σιδηροῦν ἄροτρα οὔτε γεωργικαὶ μηχαναί.

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ;

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Δὲν χρησιμοποιεῖται εἶδε.

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ Δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ χρησιμοποιεῖται.

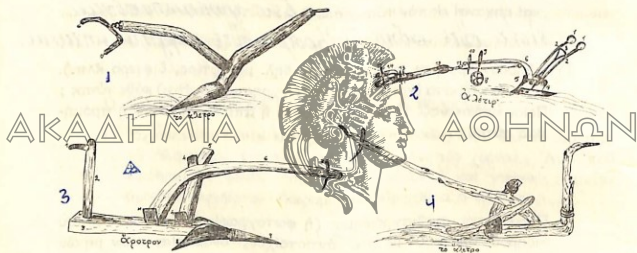
(Δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ χρησιμοποιεῖται τρακτέρ καὶ θεριστικὴ μηχανὴ ἐξ' αἰτίας τοῦ ἀνωμαλίου τοῦ ἔδαφους).

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) Δεμ. ὑπάρχει...

5) Μηχανή ἀλωνισμού Δίν. γίνεται. χρήσιμ. τοιαύτης μηχανῆς

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον Ἐκαστος... ἐν τῶν. γεωργῶν. ἦτο... εἰς. θέσιν. νὰ κατασκευάσῃ. ξύλινον. ἄροτρον. Τὸ. αὐτὸ. ἴσχυε. καὶ. σήμερον.

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφῆσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ. Εἰς τὸν τόπον μας συναντᾶται ὡς τὸ ὑπ' ἀρ.³

- (βλ. ζνω).
1. ἡ χειρὸς χειρὶ	6. σταβάρι	11.
2.	7. κλειδί	12.
3. ἀλεσιροπιά	8. φτερό	13.
4.	9. ὕψι	14.
5. ἐπαδῆ	10.	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Τὸ... ὕνι... τοῦ... ξυλίνου... ἀρότρου... ἦτο... καὶ... εἶναι... μιᾶς... μορφῆς... διὰ... τὴν... ἀροτρίασιν... ὄλων... τῶν... εἰδῶν... τῶν... χωραφιδῶν... δηλ. καὶ... γιὰ... τὰ... λιβάδια... καὶ... γιὰ... τὰ... κήπους... ἔδαφην. —

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Τὰ ἑξῆς εἰδῆς.....

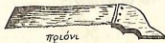
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἡ σιδήρου.....

Ἦτο... κατασκευασμένη... ἐκ... ξύλου... σιδήρου... ὁμοῦς... εἶναι... κατασκευασμένη... ἐκ... σιδήρου...
.....

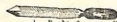
- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαῖ κλπ.).....
Σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι.....
.....

πριόνι

ἀρίδι

ρινι ἢ ξυλοφαῖ (ἀρνάρι)

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Ἐχρησιμοποιοῦντο, συνήθως, βόες. Σήμερον θίμω χρησιμοποιοῦνται ἵπποι ἢ ὄνοι.*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν; *Ἐχρησιμοποιοῦνται δύο βόες. Σήμερον χρησιμοποιοῦνται καὶ ἓν αἰγλά καὶ δύο γῆνα. (ἵπποι ἢ ὄνοι).*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα με δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; *Ὅταν προῦμεθα γιὰ βόες. ἔναι ἀπαραίτητος.*

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύγες, πιζεύλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). *Κουλλούρι.*
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου; *Ἀπὸ τοῦ 1947. περίπου*
Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ /
 εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον. *Εἶδος τοῦ μηχανήματος ἄλογον εἰς
 τῆς γαιμαρῆς. Δεξιά καὶ ἀριστερά τῆς γαιμαρῆς ὑπάρχουν
 κρίκοι, πρὸς πρόσδεσιν τῶν τραβηκτῶν καὶ ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ
 προσδένονται εἰς τὴν παλάντζαν ἢ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸ μέσον
 κρῖνον. α.ρ. ὀπισθ. ὑπερτάται... τοῦ ἄροτρον.....*

ζ. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης
 τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος). 2) γυναῖκα. 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα
 ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. *καὶ παλαιότερον καὶ σήμερον
 ἄνδρας καὶ ἰδιοκτήτης. εἰς ὑπερτάταις περιπτώσεσιν ἄλλος
 ἐπὶ κτηνονομῶν.....*

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ
 τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε,
 εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *Εἰς τοῦ αὐχένος τῶν βοδιῶν
 ἐφαρμόζεται ὁ ξυλινός. Δεξιά καὶ ἀριστερά εἰναι οἱ δακτύλοι
 οἱ ὁποῖοι δένονται εἰς τὸ ἐκτὸς μέρος τοῦ ὁμοῦ καὶ εἰς
 δύο βόδια. Αἰσ. μέσον τοῦ κρίκου καὶ ξυλινῶν. ῥεφάει το
 ὄπισθον πὺν ἐνδραμεῖται ἀπὸ τοῦ ἡνιόχ.*

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

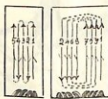
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ
 ὄργωμα μετ' σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
 τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).
*Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ βοῶν, τὸ ἐν εὐκριν τοῦ σχοινίου εἶναι
 δεμένον εἰς τὰ κέρατα καὶ τὸ ἄλλο ἑκτὸν εἰς κέντρον τοῦ γεωργῶν.
 Προτείνεται περὶ γῆπον ἢ ὄρνυ τοῦ ἐν εὐκριν εἰς χεῖρας τοῦ
 γεωργῶν καὶ τὸ ἑξερν— τὰς τὸ μακρίον τοῦ ζώου.*

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

ὣς...ὡς...σχεδιάγραμμα (α).....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

ὄχι.....

†

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λαρίδας (δηλ. σπορὴς ἢ σποριᾶς, ντάμιες, σιασιές, μεσθράδες κ.λ.π.); ἔγινετο μὲ περιστρεφόμενα καὶ ἐξαποστρέφοντα ὄντως.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λαρίς (ἡ σποριά); μὲ αὐλακιάν;

Μόλιστα μὲ αὐλακιάν.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον; Σε...πλάγιον καὶ...περιώδη χωράφια.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὄνι: καθεῶς, πλάγιως, βαθιά κλπ.

Ἀναλόγως τοῦ ὁδοῦτος ἐκρημιμοποιῶν καὶ ὄν...
τρόπον...ὀργώματος δηλ. πλάγιον, μεσθράδες, βαθιά κ.λ.π.

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρήσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων.

... Πένικαι ... εἰς ὅλας καὶ σποράς.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *Ἔνα ὀργωμα εὐνηδως κατὰ τὸ φθινόπωρον ἰδιαίτερον ὀνομασία εἰς ὑπάρχει.*

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Δύο ὀργώματα καὶ ἐνίσταται τὰ κηπευτικά. Ἔνα καὶ περὶ τοῦ μένου εὐτοφείας.

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτὰρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἔνα ἔτος

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν, εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *Ἔνα διὰ δημητριακὰ γενικά εὐνοῦται.*

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; *Τὸ δισάκι τὸ ἀποσπῶν παρ' ἡμῶν ὀνομάζεται ἀηλῆς, σακκούλι.*

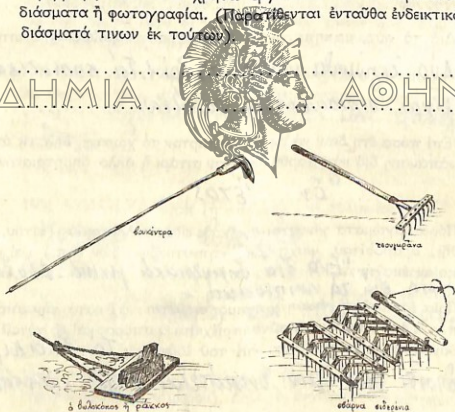
β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρν, τὰ πτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *Μ.Σ. ἔην. καυμένην. ἔφ. ὄσον. ὑπῆρχεν. Πολλές. φορές. ὅμως. μὲ. τὸ. πόδι. πν. πάντα. δύνατά. τὸ. ἄροτρον. μὲ. τὴν. ἄρβυλα.*

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); *Ἦ. Ο.Σ.Ι. δὲν. γίνεται. ἡ. ι. σ. ο. π. ε. δ. ω. σ.*

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

Κασμάς καὶ Ξυκάρι.....
(Ο. Κασμάς διὰ βοῶν ἐκείμιο. Τό' αὐτίθλο. τὸ' Ξυκάρι.....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν

Ξυνήθως εἶται μόνος τοῦ χωρὶς βοῦδόν.....

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἴδους.

Ἡ καλλιέργεια ὀσπρίων ἦτο καὶ εἶται περὶ περιτριμμένη ξυνήθη. ἐπεριτρίβει εἰς μαλακὰ ἔδαφη καὶ με' αὐλακίαις γιὰ τὰ παύσιμα. ὅπου ὑπάρχει νερό.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. Δε γίνεται κυρίως χωράφισιν διὰ τὴν βοσκή. σανόν, τριφύλλιον κ.τ.η.

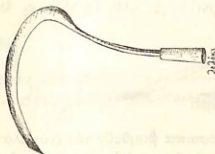
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. Καὶ πρὸ τοῦ 1920 καὶ σήμερον τὰ γεωμήλα φυτεύονται εἰς αὐλάκια.....

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) Ὁ θερισμός ἐγί-
νετο καὶ γίνεται με δρεπάνι ὀδοντωτό.....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ
ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ
σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. Εἶναι αὐτο-
μη ἐν χρήσει δρεπάνι, τοξοειδὲς ὀδοντωτό...
με ξυλίνην χειρολαβήν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο
(ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν
ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) Μακρὰ με δρε-
πάνια ἐγίνετο καὶ γίνεται ἡ κοπή τῶν χόρτων γυνικά.

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργα-
λείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
ὀδοντωτή.

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του; (σχεδιάσατε ἢ φωτο-
γραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; Ἡ χειρο-
λαβή, ἦτο κυλινδρική. Ὁ σιδηρεὺς ἐμμελὲς δέν εἶχε
ἰδιαιτέραν ὀνομα.

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *Ἦτο γὰρ ἀνὴρ λατρεὺς τὴν ἐργασίαν.*

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *Ἦτο μὲν οὖν εἶναι ἐξ αἰρετικῶν μόνον περιπτώσεις ὁ θερισμὸς διὰ χειρὸς δηλ. ὁ ἐπιτρώσεως.*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *Περὶ τοῦ ἄστ. ἐκατοστά ἀπὸ τοῦ ἐδάφους.*

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χερίδες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; *Μαχίδια οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἐπαθεῖσιν ἐν τῷ ἐδάφους τὰ δράγματα.*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίδες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *Ἐκαστὸν δράγμα τοποθετεῖται χωριστὰ. ὅταν θερισθῇ τὸ χωράφι μακεύονται πολλὰ δράγματα μαζί καὶ εἰς κέρας αἰς πρὸς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν.*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές.

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποίον ; *Ἄνδρες... καὶ γυ-
ναῖκες... καὶ μονένας ἀπὸ ξένων τόπων. Ὅλοι ἦσαν
ἐντοπισ.*

- 2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ αμοιβή, εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Ὁί. ἔργαται αὐτοῦ.
ἡμείβατο καὶ ἐν εἶδη καὶ ἐν χρῆμα καὶ βυ-
νθῶν μετὰ φαγητοῦ. Ἀνάλογα βέβαια καὶ με-
τὰ βυθῶν καὶ μετὰ φαγητοῦ. Ἐκαμῶν.*

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λυντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *ἔν κήδεσ. μακόν
αἱ γυναῖκες... ἔφεραν παλαιὰ γὰρ καὶ πρὸς προ-
φύλαξιν τῶν χειρῶν, τὰν. ὡς πρὸς τὴν μέσην
τοῦ σώματος εὐδὺν ἔφεραν.*

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Ἐδίδετο καὶ δίδεται προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος. Ἀποφύεται ἡ ἔναρξις θερισμοῦ ἐπὶ τριτῇ. Ἐπί τῇ ἐποφύεται νὰ τελειώσῃ ἡ ἐβδόμη.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Ἐτραγουδοῦσαν καὶ.

τραγουδοῦν. δημοτικὰ τραγούδια μὴ ἔκονται οὐδεμίαν σχεδὸν μὲ τὸν θερισμόν.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι, εἶθιμον. Ἄφηναν στάχυν ἀθέριστους τοὺς ὁποίους ἐν συνεχείᾳ θερίζουν σταυροειδῶς πλέκουν αὐτοὺς σταυρὸν καὶ τὸν ἀφήνουν ἐπὶ τὴν ἀγρινίαν.

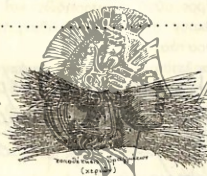
δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μένουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Τοῦ δεμάτιασμα.

Ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν. Μόνον ὅταν εἶναι ὑγροὶ. Ἐν τῇ βραυῇ ἀφήνεται πρὸς ξήρανσιν.

- 2) Πῶς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.
- Ἐπὶ τῶν θρισιῶν γίνονται δέσεις καὶ μοῖσται. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἔδενε τὰ στάχυα εἰς δεμάτια χρησιμοποιοῦντα ὡς ἄλμυρα καὶ ἴδια τὰ στάχυα ὅσων ἦσαν ξηρά καὶ ἔθρεξε μὲ νερὸ καὶ ἐμαλάκωνεν. Ἄλλο ἐργαλεῖον δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θειρισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;
- Μετά τὸ πέραν τοῦ θρισιμοῦ καὶ ἐφ' ὅσον καὶ στάχυα ἦσαν ξηρά μετεφέροντο εἰς τὸ ἀλώνι... πρὸς ἀλωνισμὸν ἔτοποθετοῦντο δὲ τὰ ἐν ἑπὶ τοῦ ἄλλου μὲ τὰς μεφαλὰς εἰς τὸ ἐδωκερικὸν τῆς ἀλωνιᾶς.*

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς *καλλιέργεται...*
ἀνιμάει. ή παύται. ή σπορά γίνεται. Ἀντικ...
μαί... φθινόπωρο......

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ή γίνεται) ή ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
 μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ή μὲ
 ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
 ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ή,
 φωτογραφίαν. *ή... ἐξαγωγή... γεωμήλων γίνεται με*
ξύδαρι... μόνον. Δέν γίνεται... μετὰ ή... ἐξ ἄλλου
καλλιέργεια... γεωμήλων......

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ή διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
 χειμῶνα με ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
 ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ή καλλιέργειά του, ἔπειτα ή
 κοπή, ή ξήρανσις καὶ ή φύλαξις αὐτοῦ. *Ἐσυνηθίζετο παλαιό-*
τερον ή διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα με ξηρά
χόρτα. Ὅλα τὰ χόρτα, πλην τοῦ τριφυλλιοῦ ποὺ ἐξηραρ-
γεῖται, μετα τὴν σποράν καὶ τὸ μετὰ ήμε-
ρωτο... με δρέπανι καὶ ἀφηνιό. Πρὸς ξήρανσιν ἐν
τῷ χωράφῳ καὶ ἐν συνεχείᾳ γίνονται ή μεταφορά
πρὸς φύλαξιν ἐν τῇ ἀποθήκῃ.—

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ με ποῖον ἐργαλεῖον, (δρέπανον, κόσ-
 σαν κ.ἄ.). *Ἐθερίζετο μόνον με δρέπανι.*.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ή φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐ χρησιμο-
 ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
 κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

*Συνεκεντρώνοντο εἰς τὴν θέσιν ὅπου ὑπῆρχε ἀ-
λώνι. οὐδέποτε εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ...*

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν ὅταν ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; *Ποιᾷ τερμ.*

*Ὁνομασία δὲ ὑπάρχει ἐν τοποθέτησιν εἰς σωρὸν γί-
νεται ἔν τῷ κέντρῳ πρὸς τὴν περιφέρειαν καὶ τὰ
τελευταία δεμάτια νὰ ἔχουν τὰς κεφαλὰς πρὸς αὐτὰς.*

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνι-
σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-
σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; *ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν...*

*ἀλώνι εἰς τὸν τόπον μας διὰ τὸν ἀλώνισμὸν τῶν
δημητριακῶν.*

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ
συνοικισμού, εἰς τὴν αὐλὴν πῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
ποιάν θέσιν; *κατεσκευάζετο ἔξω τοῦ χωρίου ὅπου
ὑπῆρχε θέσις πρὸς τοῦτο. οὐδέποτε εἰς τὴν αὐ-
λὴν τῆς οἰκίας.*

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Ἀνήκει... εἰς... μίαν μόνον οἰκογένειαν.....

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀρχεται
ἀπὸ... 20-25 ἰουνίου... περίπου καὶ λήγει... περίπου...
στὴν 20 ἰουλίου.

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Ἄλλα τα ἐπὶ ἄρχε. χωματάλωνο
κυκλικό με στόλιν εἰς τὴν μέσον. Σήμερον ὑπάρχει
τοῖς μεντάλιν καὶ παλιν κυκλικό καὶ με στόλιν
εἰς τὴν μέσον.....

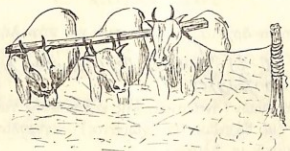
- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) Ὅσον ἀφερα τα χωματάλωνα ἐπιμενεῖ
δοῦτο διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ περσῶν....
Σήμερον τα τοῖς μεντάλιν καὶ με... ἐπὶ ἄρχε ὁ καθαρισμός.
ἔσται ἑτοιμα πρὸς ἀλωνισμόν.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ὁχι... ἐν... εἶναι
καθορισμένην οὔτε ἡ ἡμέρα οὔτε ἡ ὥρα.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

Ἡ τοποθέτησις ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν... καὶ ἀπληκνῶται οἱ σταχὺς μετὰ κεφαλῆς πάντοτε πρὸς τὰ ἔσω...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

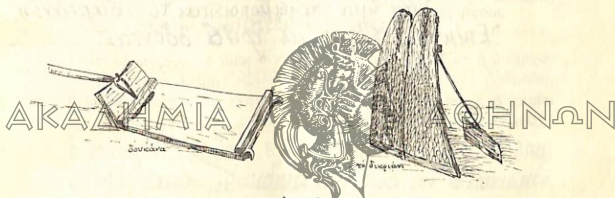
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς ταῦτα καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιοῦ ξύλινος στῆλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
στρούλουρας, δουκάτη, βουκάνη κλπ.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα...

Ἡ ἀρχὴ παρ' ἡμῶν τοῦ εἴδους αὐτοῦ τοῦ ἀλωνιοῦ με-
τὰ τοῦτον ἐπὶ τὸν μέσον ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶ-
νται σχοινία διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα
τὰ ἔσω. Ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν γῦρην κινεῖται τὸ σταχὺ...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μετὰ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῆλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεде-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
λαιμόν ἑκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα) *Παρ' ἡμῶν.
ἐγκρατῆ. ὁ δευτερος. φέρει δὴ τὰ ἀλωνίζοντα. Σῶα
περίφέρονται. συνδεσμένα. εἰς δεξιὰν διὰ σαινίον...
μὲ... δ.η.λ.εἰ.ε. γύρω ἀπὸ τὸν λαμόν...*

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὺς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρθρῶνται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά μὲ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυσμένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; ...

*Δὲν χρησιμοποιήθη. Ἠλωνιστικὸν μέσον...
π.χ. κοπή τῶν σταχύων ἐγένετο μόνον διὰ τῶν
ποδῶν τῶν ζώων.*

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; *Ἀρχίζει ματὰ τὴν 9^{ην} πρωΐνην, καὶ ῥήξει ματὰ τὴν δύειν τοῦ ἡλίου. Εἰδικώτερον δὲ πᾶν ἐκάνεται ὑπὸ ἡλίου.*

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποσον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): *Παρ' ἡμῶν χρησιμοποιεῖται τὸ δικούλι καὶ ἡ ἐπίμηκες ξύλον μετὰ τρεῖς ὀδόντας.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

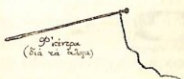
ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μετὰ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποσον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους, στάχυν ; *Μαζιεύει τὰ νά μὴν ἐπομακρύνονται καὶ κάμνεται εἰς στάχυν, τοὺς ἐπαναφέρει εἰς τὸ ἀλώνι διὰ τὰ κοπᾶν.*

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). *Μαζιεύει ἦτο ἐν χρήσει καὶ ἐλέγχετο καμουταῖ. τὸ μῆκος τὸν ἦτο 80 ἐκατοστά. τὸ ξύλο καὶ 1-1,20 μ. τὸ (λουρί). -*

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχυῶν ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν Ἀπλῶς. δυομαίνεται. στρώσιμῳ.
Ἔνα. στρώσιμῳ. ἡλωνίζεται. τὴν. ἡμέραν.

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχισθοῦν διὰ τὴν ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
οὐκ ἔχουν ἰδιαιτέρο ὄνομα.....

- 17) Ποιοι ἀλωνίζουσιν· ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ τὰς τοῦ ζῶα ἢ ὑπάρχον (ἢ ὑπάρχον ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ· βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ αἰγὰς καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμὸν. Ὁ ἴδιος δ. γεωργὸς ἔφ' ὅσον εἶχε ἰδίους τοῦ ζῶα. Ἄλλως ἀνελάμβανον μετὰ ἰδίους τὸν ζῶα τὸν ἀλωνισμὸν. οὐ· βαλμάδες.»

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἁλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρ-
χον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ
τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν
κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).
Ὁ μόπακος· ἔφ' ὅσον ἐπερόνιευ· νά· ξεχωρίσαν· ἐλα-
κί· ὀρνυ· ποσόν· ἔλα· ἐκαστοῦ.....

- 19) 'Ο κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο·
 πῶσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του; *Ὁ κόπανος*
δὲν εἶχεν ἰδιαίτερον ὄνομα. κατασκευάζεται ἐξ οἴσου δὴ ποτα
ξύλου. εἶχε μῆκος 60 ἐκ. καὶ τὸ ἑμμερόειδον σχῆμα τὸν
κυλινδρικοῦ σχήματος. ἦτα πλάτος 31 ἐν μέτρον. ἐν τῷ
χωρίσμον τοῦ καρπού. — 23 —

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.). *Τὸ κοπάνισμα ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι. Ἡ χρῆσις τοῦ κοπάνου ἐγίνετο συνήθως διὰ τῶν φακῶν καὶ τὰ ρεβίθια.*

κοπανοὶ στρογγυλοὶ

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα μικρῶν σπόρων δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; *Μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.*

Ἄλλα πρόσωπα δὲν ἀνελάμβανον. Οἱ μεγάλες παραγωγὲς ἠγωνίζοντο στὸ ἐργῶνι ἀπὸ τῆς ἰσῆς. Ὁ κόπος ἐκρηκτικοποιήθη μόνον διὰ μικρὰς ποσότητες.

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) *Οἱ σταχύες...*

ἔτοποδεύοντο. ἐπὶ ζύλον. ἢ ἐπὶ τοιμέριον. ἔκοπαν! δαίδο πέντε. (5) στρώσεις. περίπου. τὴν ἡμέραν. τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ.

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

Ὁχι. δὲν. ἔλεγοντο τραγούδια οὔτε. εἰδιμὰ. εἰδίστixa.

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγινε χρῆσις ἀλωναριστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

Δὲν ἐγίνε χρησις μέχρι σήμερον ἀλωναριστικῆς μηχανῆς.

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. *Οἱ ἀλωνισμένοι σταχύες, δὲν. ἔχουν εἰδικὴν ὀνομασίαν. παρ' ἡμῶν. σωρεύονται δὲ. με. τὸ. «δικριάνι». τὸ σχῆμα. τοῦ. «δικριανιστοῦ». εἶναι. ἐπίμηκες με. τρεῖς. δαδόντας.*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ὁ γαμησασόμενος σωρὸς ἔχει ἐπιμηκεῖ γάμημα. Ἐπὶ τοῦ σωροῦ καρφώνονται ξύλινο φτεῖφρι καὶ τὸ δίκριάν. ἐξ οὗ γάρ γινεται χιασά. (X). ὃν εὐλογίαν τοῦ καρποῦ....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Τὸ ἀνέμισμα γίνεται μὲ τὸ «δίκριάν».....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

καὶ τὰ ἐρία δύνανται καὶ συμβῶν. Αἴη· καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα ἀλλὰ ἐν τῷ ἔξ. καὶ εἰδικὸς λιχνιστὴς.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Τὰ κομμάτια τεμάχια τῶν σταχύων ποὺ παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ καὶ μετὰ τὸ λίχνισμα καλεῖνται (κόντυλοι).

Ὁ καρπὸς δὲν ἀποχωρίζεται πλὴν ἀπὸ τοῦ (κόντυλου)· δὲν γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)* διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

... *Δὲν γίνεται δεύτερον ἐλκύνισμα*

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Ἡ διαλογή γίνεται διὰ «σαρώθρου»

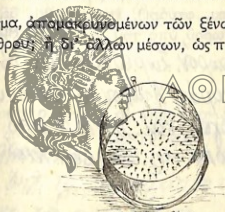
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ «σαρώθρου»: ἡ δὲ ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

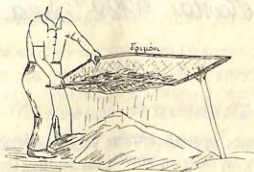
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινον σακίου δερμάτινον

κάρρος ἢ ἀριλέγος

ἐριμόνι

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

Ἕνας τρόπος ὑπάρχει διὰ τὸν χωρισμὸν τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰς ἄλλας ὕλας καὶ τὰ ἄχυρα. Μὲτὰ τὸ λιχνίσμα. ἓνα? ἐν τῶν μεγάλων τῆς οἰκογενείας διὰ σαρώδραν ξεχωρίζει τὸν καρπὸν ἀπὸ τῆς. ἕνας ὕλας καὶ τὰ ἄχυρα.....

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύννησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; **Μάλιστα. ὁ καρπὸς σχηματίζεται**

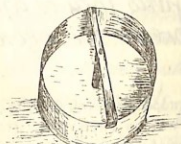
εἰς σωρόν. Σωρεῖται μὲ τὸ φτεριάρι καὶ παρὰ ἐξέτα
σταυρός. Ἀπομακρύνει ἐν συνεχείᾳ πρὸς κύματα. ὅπου τὸ
γυροπλῆ καὶ ὑστέρᾳ ἀπὸ μίᾳ ὕψ. βάσαν. τὸν
καρπὸν εἰς τὰ δεκκία......

- 8) Ἀλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτας, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

ὅχι. ὑφίστανται ἄλλα ἔθιμα......

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι; π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἰπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ χυνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας) *ἡ πληρὴς ἡ δέκατος
μαί. τὴν εἰσέπραξε. δ' ὅσοι. δ' ὅκατοι. δ' ὅκατοι. δ' ὅκατοι. δ' ὅκατοι.
τοῦ. οἷτον. ἐγένετο. μετὰ. κόσκινο. καὶ. ἀρχὴν. καὶ. ἐργάτην μετ'
ΤΕΝΕΚΕ. ΠΕΡΕΛΑΙΟΝ.*.....

μισοκοίλι

κούελοι

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ χυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (δόνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ, παραθέσατε χυνογράφηματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) *κατεβλήθησαν. εἰς εἶδος. εἰς τὰ ἀλώνια.*

*ὅλα. τὰ. ὡς. ἔκω. βάρη. ἀπὸ. τοῦ. παπαδιάτικο, τοῦ ἀγροφυλακιάτικο, τοῦ χυφτιάτικο, τὰ ἀλωνιάτικο.
τὰ. μετὰ. τῶν. δημητριακῶν. ἦσαν. τὰ. κόσκινο. καὶ.
δ. ΤΕΝΕΚΕ. ΠΕΡΕΛΑΙΟΝ.*.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) *Ὁ. καρπὸς. ἀπεθηκεύετο, μετὰ. τὰ. ἀλ-
νισμα, εἰς. τὴν. οἰκίαν. τοῦ. γεωργοῦ. καὶ. ἐντὸς. «ἐξυλῖαν
καναπέδων»*.....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον; Τό... ἄχυρον... ἀπεδοκείετο... ἐκτός
τοῦ χορίου καὶ οὐδέποτε... εἰς τὸν ἀγρόν. Ὁ ἀποδο-
κείς... ἔγινετο... εἰς τὸν ἀχυρῶνα.....

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογή τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα;....

Ἡ διαλογή τοῦ σπόρου ἔγινετο μετὰ τὸ ἀλώνισμα.
οὐδέποτε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ.; ..

κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζονται τὰ πλέγμα
ἐκ σταχύων τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται καὶ εἰς τὸ εἰκονοστάσιον
καὶ ὀπισθεν τῆς θύρας.....

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Ἡ πλεκτή δὲ ἔχει ἰδίαι-
τον ὄνομα. Τὸ σχῆμα τῆς ποικίλει. φυλάσσεται δὲ ἐν-
θὺν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον. Ὁ χρόνος εἶναι ἀκαθόριστος.....

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόnu), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τὸ ἀνάμμιον τῆς φωτιάς λαμβάνει χώραν τὴν ἡμέραν
τοῦ Πάσχα. τὸ ἀνάμμιον τῆς 23 Ἰουνίου (ἐπὶ Ρ. Σ. Κρήνης)
καὶ τὴν Μ. Παρασκευὴν. τὸ κάψιμο τοῦ Ἰούδα.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος; Συνήθως εἰς
ἀπογευματινὰς ὥρας. ἔλαμβανεν χώραν τὸ ἀνάμμιον
τῆς φωτιάς. Ἐσυνήθιζετο εἰς τὸ προαύριον τῆς ἑκκλη-
σίας, εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ εἰς τὸ μέγρον τοῦ χορίου.

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

ὅτι ἔχει ἡδισταίαν ὀνομασίαν.....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυράν; παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;....

ὅλοι ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. περισσότερα ὁμοῦ. αἱ
νέοι καὶ αἱ νέαι.....

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν; *Ἄν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος; τὰ συλλέγουν συ-
νήθως οἱ νέοι καὶ τὰ πρεσβύτερα, κυρίως παρεξήγηται
ὁμοῦ, ἀπὸ τῆς γύρω ἀγρῆς.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἡ συγκέντρωσις τῶν ξύλων γίνεται κυρίως ἐν
τῷ ἡδισταίῳ.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξορκία, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα.....

Ἡ συνήθεια διὰ τὴν πυράν εἰς τὸν τόπον μας εἶναι
να ᾄθῃται διάφορα τραγούδια, ἄσματα καὶ
να γίνεται εἰσετικός θόρυβος γύρω ἀπὸ
τὴν πυράν.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Συνήθως οἱ συμμετέχοντες γύρω ἀπὸ τὴν πυράν
δὲν προέβαινον ἐν χορῷ παρὰ μόνον εἰς
τὸ πέρασμα αὐτῆς (τῆς φωτιᾶς) διὰ πηδημάτων.....

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

Καίονται ἀπλῶς ξύλα. Ἀηθεύῃ δὲ δά βρεθὲν
εἰς ἀόρες τῶν γύρω οἰκιῶν.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰοῦδα (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Παρ' ἡμῖν ἑναίοντο ὁμοιώματα μόνον τοῦ Ἰοῦδα
καὶ ἐκεῖνα τὴν Μ. Παρασκευῇ, ὅτι τὴν ἡμέραν
τοῦ Πάσχα.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῇ περιγραφὴν τοῦ ἑαίμου εἰς τὸν τόπον σας

Ἐξεδιάτετο, ὁμοίωμα τοῦ Ἰοῦδα τὸ ὁποῖον.
Ἐν συνεχείᾳ ὑπερμεῖναν συνήδον εἰς πλα-
τείαν καὶ ἔβαλον γαῖαν παρακαμάσκει
αὐτήν. μέχρις ἀποστροφῆς. —

σημείωσις: Ἡ γῆψις καὶ καταχώρησις φωτογραφιῶν
εἰς τὸ παρὸν ἐρωτηματολόγιον εἶναι γιὰν δυσχερὲς
ἕξ αἰτίας τῶν εἰδύων συνθηκῶν τοῦ χωρίου καὶ ἔ-
νεκα ἑλαφύσεως εἰδῆκῃ πρὸς τοῦτο μηχανῆς. διὰ τοὺς
λόγους τούτους δὲν ἀκολουθοῦν τὸ παρὸν ἐρωτηματολόγιον
καὶ φωτογραφίαι. —

— Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ 8-12 Ἰανουαρίου
1970.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ